

การกระทำความผิดกรรมเดียว ศึกษาเฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ในกรณีที่ทำเป็นทอด ๆ

ประภัสสร พรประเสริฐ*
รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์**

บทคัดย่อ

จากการศึกษากรณีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ที่กระทำเป็นทอด ๆ พบว่า คำพิพากษาบางคำพิพากษานั้น ศาลได้นำหลักเจตนาเดียวหรือหลายเจตนาต่างกันเข้ามาเป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยเรื่องการกระทำความผิดกรรมเดียว โดยพิจารณาจากลักษณะความผิดและการกระทำโดยยึดเจตนาของผู้กระทำเป็นหลัก หากมีเจตนาเดียวในการกระทำความผิดหลายความผิดเป็นกรรมเดียว หากมีหลายเจตนาเป็นหลายกรรมต่างกัน หรือแม้แต่คำพิพากษาที่มีพฤติการณ์พฤติกรรมการกระทำความผิดคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน ศาลยังมีการวินิจฉัยและตัดสินออกมาไม่เหมือนกัน เช่น การลักบัตร ATM ของผู้เสียหายไปทอดหลาย ๆ ครั้ง ในเวลาใกล้เคียงกัน เป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียว ที่เป็นความผิดต่อกฎหมายบทเดียวหรือหลายบทหรือเป็นหลายกรรมต่างกัน ศาลจะวินิจฉัยโดยอาศัยหลักเกณฑ์ใดมาพิจารณาวินิจฉัยประกอบการตัดสินคดี

ระบบกฎหมาย Common Law ของประเทศอังกฤษนั้น ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องกรรมเดียวไว้ โดยกฎหมายอังกฤษจะถือว่าการกระทำความผิดที่ได้กระทำลงไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดหรือหลายกรรมต่างกัน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบทุกเรื่องไป ดังนั้นผลของกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดกรรมเดียว จะขึ้นอยู่กับว่าการกระทำนั้นเกิดจากการกระทำความผิดกรรมเดียว “The same transaction” ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าถ้าความผิดเกิดจากการกระทำเดียว “The same transaction” แล้ว คำพิพากษาที่ให้ลงโทษจำคุกในแต่ละความผิดต้องนับโทษพร้อมกันไป ซึ่งก็แล้วแต่ดุลยพินิจของศาล

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กล่าวถึงการกระทำความผิดกรรมเดียวไว้ สามารถแบ่งออกได้เป็นดังนี้

1. หากการกระทำอันเดียวกัน (same act) ผ่าฝืนมากกว่าหนึ่งบทบัญญัติ (one penal norm) หรือบทบัญญัติเดียวกันหลายครั้ง (same penal norm repeatedly) ให้ลงโทษเพียงบทบัญญัติเดียว
2. หากมีการฝ่าฝืนมากกว่าหนึ่งบทบัญญัติ (one penal norm) ให้ลงโทษที่มีโทษหนักที่สุด แม้ว่ามีบทบัญญัติอื่นอนุญาตให้ผ่อนผันการลงโทษก็ไม่อาจทำได้
3. ศาลอาจจะลงโทษปรับภายใต้บทบัญญัติมาตรา 41 ต่างหากจากการลงโทษจำคุก
4. หากบทบัญญัติหนึ่งที่ใช้บังคับอนุญาตให้ปรับทรัพย์สิน (property fine) ให้ศาลกำหนดโทษปรับทรัพย์สินต่างหากจากการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือลงโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลามากกว่า 2 ปี

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ การลงโทษอื่น ๆ หรือผลอื่น ๆ และมาตรการอื่น ๆ (มาตรา 11 อนุ (1) ข้อ 8) ให้ใช้บังคับหรือ อาจจะกำหนดโทษหากมีบทบัญญัติใดบทบัญญัติหนึ่งอนุญาตให้ทำได้

การกระทำความผิดเดียวในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยหรือเรียกอีกอย่างว่า “หลายบท” นั้น เป็นหลักทั่วไปหลักหนึ่งของกฎหมายอาญาที่ว่าด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิดในกรณี การกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งเรื่องนี้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 บัญญัติว่า “เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้ กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดลงแก่ผู้กระทำความผิด” หลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติ มาตรา 90 คือ การกระทำ ความผิดหลายบท ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดรับโทษตามความผิดที่มีโทษหนักที่สุด กล่าวคือ ความผิดที่มีโทษหนักที่สุดได้ “ซึมซับ” ความผิดอื่น ๆ ที่มีโทษเบากว่าเอาไว้ แต่ในการพิจารณาว่าการ กระทำความผิดใดเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” นั้น กฎหมายยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าจะต้อง พิจารณาอย่างไร ซึ่งที่ผ่านมาหลักการพิจารณาเรื่องดังกล่าวถูกพัฒนาการมาจากการตีความทางกฎหมาย และอาศัยการวางหลักในคำพิพากษาฎีกา เท่านั้น

แนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย การกระทำความผิดกรรมเดียว ในความผิด ฐานลักทรัพย์ ที่กระทำเป็นทอด ๆ ที่เหมาะสม คือ การนำหลักกรรมเดียวมาเป็นหลักเกณฑ์ในการปรับใช้ หากการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ที่กระทำเป็นทอด ๆ ครอบคลุมประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นการกระทำทางธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำ
2. การกระทำทั้งหมดปรับเป็นความผิดอาญาฐานเดียวกัน และ
3. เพื่อให้ผู้กระทำความผิดบรรลุเป้าหมายที่ผู้กระทำวางแผนไว้ตั้งแต่แรก

Abstract

In each burglary there are many beginning points of action. Until the act of burglary is ended. And theft is a process that has many natural actions. The action is characterized by a series of consecutive offenses on a number of consecutive basis. To achieve the effect, the person wants to do first such as consecutively hacking the stolen the victim's card at the same time is called single act. It is a crime against one or more chapters of the law or a number of different acts. How the court defines which sections to be used to judge their cases.

From educations, some case of consecutive burglary founded that the court uses single or multiple intentions to diagnose single acted offense. Considering from type of act based on their intension. If founded out that multiple acts committed by single intension are called a single act. On the other hand, acts committed by multiple intentions are called multiple acts. However, even the principles are same, each court still judged in different ways.

In provisions of the single acted in the criminal laws stated that the offender will be punished by the most severe penalties. According to Criminal Code Section 90, the most serious

offense is composed with other lower penalties offenses. And the problem caused by using intension involved in judgment of single act of consecutive burglary can be described as follows.

The Common Law of England There is no provisions in a single act. The law of England is considered to have committed the offense. Whether it is a single act or multiple actions. All the chapters will be liable, so the legal consequences of a single offense. "The same transaction" under the condition that if the offense results from a single transaction, "The same transaction", the sentence to be sentenced to imprisonment for each offense shall be counted, to blame at the discretion of the court.

England There is a guilty plea for a single offense. It is in the principle of conviction (Sentence) in criminal procedure, especially jail sentence. Under that condition. If the offense is caused by a single act, "The same transaction", the sentence is punishable by imprisonment for each offense. Count to the penalty. If the offense is not one act or one act. The court will count against each other.

Germany the only offense in Section 52 is the following:

1. If the same act violates one penal norm repeatedly, the same penal norm repeatedly applies.
2. If one of the penalties is violated, the most severe penalties shall be imposed. Although there are other provisions permitting the waiver. It can't be done.
3. The court may impose fines under section 41 from jail terms.
4. If an enforceable provision permits the possession of property fine, the court shall order the confiscation of property from life imprisonment. In addition, other penalties or other penalties and other measures (Article 11, paragraph 1, subsection (1)) shall be enforceable or punishable. If there is any provision. One provision allowed.

A single act in the Criminal Code of Thailand. Also referred to as "multiple chapters" is the general principle of criminal law that punishes the offender in the case of a single act. It is illegal for many chapters. This is stated in the Penal Code Section 90 that "when the action is a single act. Many lawsuits are against the law. The law is the heaviest penalty. To the offender. "Criteria under Section 90 is a multiple offense. The law provides that the offender is guilty of the most serious offense, the most serious offense. "Absorb" other offenses that are less lenient. But in determining whether an offense is a "one offense", the law does not set out how to consider it. The principle of the matter. Developed by legal interpretations. And in the judgment of the Supreme Court.

Guidelines for determining diagnostic criteria. Single offense in burglary This is a good way to do it. As mentioned above. 1. A single act of natural action is one natural act, one action and one natural act. It is always a karma. 2. A single act of misinterpretation. In addition to the dharma

act, one action. It is considered a karma. A single act can be a natural act. Many actions, by the law, take many natural actions. This action is the only one based on the fault of the criminal law divided into a single act resulting from the combination of. Many criminal and one-sided offenses are caused by repetitive and one-sided actions, which are caused by acts of repetition.

A single act of repetition is a case in which there are many natural actions, actions that are similar or closely related. These actions are very close to one another, and the chapters are the same criminal offense.

A single act of action is a splinter, in the case of several natural actions, actions that have been characterized as one or more of the same offenses, in order to achieve results. The first action was intended.

1. บทนำ

ในการลักทรัพย์แต่ละครั้ง มีจุดเริ่มต้นของการกระทำเกิดขึ้นมากมาย จนกว่าการกระทำอันเป็นการลักทรัพย์นั้นจะสิ้นสุดลงและการลักทรัพย์ที่กระทำเป็นทอด ๆ คือการที่มีการกระทำตามธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำอันมีลักษณะเป็นทอด ๆ ไป เป็นการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหลาย ๆ ครั้งติดต่อกัน เพื่อให้บรรลุผลที่ผู้กระทำความผิดต้องการกระทำไว้แต่แรก เช่น การลักบัตร ATM ของผู้เสียหายไปกตหลาย ๆ ครั้ง ในเวลาใกล้เคียงกัน เป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายบทเดียว หรือหลายบทหรือเป็นหลายกรรมต่างกัน ศาลจะวินิจฉัยโดยอาศัยหลักเกณฑ์ใด มาพิจารณาวินิจฉัยประกอบการตัดสินคดี

จากการศึกษากรณีการทำความผิดฐานลักทรัพย์ ที่กระทำเป็นทอด ๆ พบว่า คำพิพากษาบางคำพิพากษานั้น ศาลได้นำหลักเจตนาเดียวหรือหลายเจตนาต่างกันเข้ามาเป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยเรื่องการทำความผิดกรรมเดียว โดยพิจารณาจากลักษณะความผิดและการกระทำโดยยึดเจตนาของผู้กระทำเป็นหลัก หากมีเจตนาเดียวในการทำความผิดหลายความผิดเป็นกรรมเดียว หากมีหลายเจตนาเป็นหลายกรรมต่างกัน หรือแม้แต่คำพิพากษาที่มีพฤติการณ์พฤติกรรมการทำความผิดคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน ศาลยังมีการวินิจฉัยและตัดสินออกมาไม่เหมือนกัน เช่น

ศาลใช้หลักเจตนาเดียว ในการพิจารณาว่าจำเลยลักบัตรถอนเงินสดของผู้เสียหายในเคสสถานอันเป็นการทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 (8) วรรคแรก และจำเลยใช้บัตรดังกล่าวเบิกถอนเงินสดผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ อันเป็นการลักทรัพย์ของผู้เสียหายอีกจำนวน 5 ครั้ง ซึ่งเป็นการทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 เป็นคนละประเภทและเป็นความผิดสำเร็จในตัวต่างกรรมต่างวาระ¹

การที่จำเลยลักบัตร ATM ของผู้เสียหายไปใช้เบิกถอนเงินสดและโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลย เพราะจำเลยมีจุดประสงค์ที่จะได้เงินจากบัญชีเงินฝากของผู้เสียหาย จำเลยใช้บัตร ATM ของ

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 4165/2559

ผู้เสียหายเพื่อเบิกถอนเงินสดและโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยในเวลาต่อเนื่องกัน ดังนั้นการกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำโดยมีเจตนาต่อเนื่องกันและมีความมุ่งหมายอันเดียวกันเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินของผู้เสียหาย หากได้มีเจตนาหลายเจตนาที่จะให้เกิดผลต่างกรรมกันแต่อย่างใด การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท แม้การกระทำของจำเลยนั้น แต่ครั้งจะเป็นความผิดสำเร็จก็ไม่ทำให้เป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน²

เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาฎีกาทั้งสองพบว่า การกระทำความผิดมีลักษณะการกระทำที่คล้ายกัน แต่คำพิพากษานั้นออกมาไม่เหมือนกัน การที่ศาลพิจารณาเช่นนี้ ทำให้ผู้ศึกษามีข้อสงสัยเรื่องเจตนาของการกระทำความผิดอยู่ว่าอะไรคือเจตนาที่แท้จริงในการกระทำความผิด และผู้กระทำความผิดมีเจตนาอย่างนั้นจริงหรือไม่และการที่ศาลนำหลักเจตนาเดียว เข้ามาใช้เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นกรรมเดียวหรือหลายกรรมนั้น มีความถูกต้อง สามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดได้จริงหรือไม่

2. ความผิดฐานลักทรัพย์

2.1 ความหมายและลักษณะความผิดฐานลักทรัพย์

ลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 หมายถึง การเอาไปซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นหรือทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต คือ การเอาไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ลักษณะสำคัญของความผิดฐานลักทรัพย์ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(1) คุณธรรมทางกฎหมาย หรือสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานลักทรัพย์ คือ 1. คุ้มครองกรรมสิทธิ์ 2. คุ้มครองการครอบครอง กล่าวคือ จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ จะต้องมีการทำร้ายคุณธรรมทั้ง 2 ประการ

(2) ผู้กระทำความผิด โดยมาตรา 334³ ไม่ได้กำหนดฐานะของผู้กระทำความผิดไว้เป็นพิเศษกฎหมายเพียงแต่ใช้คำว่า “ผู้ใด” ซึ่งหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ได้ที่ไม่ใช่เจ้าของทรัพย์ หรือแม้แต่เจ้าของทรัพย์รวมก็จะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้

(3) การกระทำความผิด

การกระทำที่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ คือ การเอาไปจากการครอบครองของผู้อื่น “การเอาไป” หมายถึง การพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปจากการครอบครองของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของทรัพย์ หรือผู้ครอบครองทรัพย์ การกระทำจึงต้องประกอบด้วย 1. การทำร้ายกรรมสิทธิ์ และ 2. การทำร้ายการครอบครอง

² คำพิพากษาฎีกาที่ 8833/2554

³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาท”

(4) กรรมของการกระทำ

“ทรัพย์” ถือเป็นกรรมของการกระทำ มี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ทรัพย์ที่กรรมสิทธิ์เป็นของผู้อื่นทั้งหมด
2. ทรัพย์ที่ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย (แต่เจ้าของรวมผู้อื่นครอบครองทรัพย์อยู่)

ความหมายของคำว่า “ทรัพย์” ในประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้นิยามคำว่า “ทรัพย์” เอาไว้เลย แต่เราสามารถนำคำนิยามของคำว่า “ทรัพย์” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 มาใช้ โดยให้คำนิยามของคำว่า “ทรัพย์” ว่าสิ่งที่จะเป็นทรัพย์ได้นั้นจะต้องเป็น “วัตถุที่มีรูปร่าง” เท่านั้น

ทรัพย์ต้องมีเจ้าของ วัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ นอกจากจะต้องเป็นทรัพย์แล้ว ยังจะต้องเป็นทรัพย์ที่มีเจ้าของด้วย หากเป็นทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ ก็ไม่อาจมีการลักทรัพย์ได้ เนื่องจากไม่มีการทำร้ายกรรมสิทธิ์ของผู้ใด

“ทรัพย์” หากตนเป็นเจ้าของ ต้องเป็นเจ้าของร่วมกับผู้อื่นด้วย จึงจะเป็นวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อได้ และผู้กระทำผิดที่เป็นเจ้าของ จะต้องไม่ได้ครอบครองทรัพย์นั้นในขณะที่ทำการลัก หากเอาไปโดยที่ตนครอบครองทรัพย์นั้นอยู่ ถือเป็นความผิดฐานยกยอกทรัพย์ ดังนั้น จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ จะต้องอยู่ในความครอบครองของเจ้าของรวมคนอื่น

ความผิดฐานลักทรัพย์ “ผู้กระทำ” จะต้องไม่ได้ครอบครองทรัพย์ที่เป็น “กรรม” หรือ “วัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ” ในขณะที่กระทำความผิด

(5) ผลของการกระทำ

ความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นความผิดสำเร็จทันทีที่มีการกระทำ โดยการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์นั้น ถือว่าการเอาไปเริ่มขึ้นเมื่อคุณธรรมทางกฎหมาย คือ กรรมสิทธิ์และการครอบครองเดิมถูกรบกวนและเป็นความผิดสำเร็จ เมื่อการครอบครองเดิมหมดไป และผู้กระทำเข้าครอบครองทรัพย์นั้นแทนที่ อย่างไรก็ตาม แนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ยังเห็นว่า “การเอาไป” สมบูรณ์แล้วเมื่อผู้กระทำเอาทรัพย์นั้นเคลื่อนที่ไปในลักษณะที่พาเอาไป ไม่ว่าจะเคลื่อนเอาไปเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม เช่น การที่จำเลยใช้กรรไกรตัดสร้อยคอของผู้เสียหายขาดจากกันและตกลงไปที่พื้นดิน แม้จำเลยจะยังไม่ได้เข้ายึดถือสร้อยคอเส้นนั้น ก็ถือว่าเป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์แล้ว⁴

2.2 โครงสร้างความรับผิดทางอาญาของความผิดฐานลักทรัพย์

2.2.1 โครงสร้างความรับผิดทางอาญาในกฎหมายไทย

โครงสร้างความรับผิดทางอาญาในกฎหมายไทย สามารถแยกได้เป็น 3 ประการ คือ 1. องค์ประกอบความผิด 2. อำนาจกระทำ 3. เหตุยกเว้นโทษ ซึ่งแต่ละประการสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. องค์ประกอบความผิด เป็นการพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นให้เห็นว่าลักษณะของการกระทำนั้นเป็นความผิดตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้หรือไม่ ซึ่งองค์ประกอบความผิดของกฎหมายอาญาสามารถแยกออกได้เป็น องค์ประกอบภายนอก และ องค์ประกอบภายใน ดังต่อไปนี้

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 273/2507

(1). องค์ประกอบภายนอก คือสิ่งที่อยู่ภายนอก โดยสามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้ ในการพิจารณาประการแรกต้องดูว่าการกระทำของบุคคลนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ หากไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด ก็ต้องไปดูว่ามีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่ หากไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษก็หมายความว่าบุคคลนั้นจะต้องรับผิดในทางอาญา

(2). องค์ประกอบภายใน คือ เจตนา ประมาท และมูลเหตุชกใจ ในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติถึงเจตนาเอาไว้ในมาตรา 59 วรรคแรก โดยบัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาทหรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิด แม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา”

ในเรื่องของเจตนา เจตนาตามกฎหมายก็จะประกอบไปด้วยการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด และการประสงค์ต่อผล หรือ ย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ในการศึกษาเรื่องเจตนาจึงแยกเรื่องที่จะศึกษาออกได้ 3 ประการ คือ 1. การรู้ข้อเท็จจริง 2. การประสงค์ต่อผล และ 3. การเล็งเห็นผล ดังต่อไปนี้

(1). การรู้ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดนั้น การรู้นี้ผู้กระทำเพียงแต่รู้ข้อเท็จจริงโดยทั่วไปก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องรู้ในรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงลงไป เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงว่า มีผู้อื่น คือ บุคคลที่มีชีวิตอยู่ในวิถีกระสุนของตน และรู้ข้อเท็จจริงในการฆ่าว่าเป็นนั้นบรรจุกะสุนซึ่งสามารถนำมาใช้ยิงคนให้ถึงตายได้ เป็นต้น แต่ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดดังกล่าว เช่น กรณีผู้กระทำไม่รู้ว่า เป็นทรัพย์ของผู้อื่น โดยเข้าใจว่าทรัพย์นั้นเป็นของตนเองจึงเอาไป กรณีนี้ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ หรือ ชิงทรัพย์ เป็นต้น

(2). การประสงค์ต่อผล การที่ผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำ และรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดเท่านั้น ยังไม่เรียกว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำความผิด แต่ถ้าผู้กระทำประสงค์ต่อผลด้วยแล้วก็เป็นเจตนาที่สมบูรณ์ แม้ผลจะไม่เกิดขึ้นตามที่ประสงค์ก็ตาม⁵

(3). การเล็งเห็นผล หมายความว่า ผู้กระทำอาจไม่ประสงค์ต่อผลแต่โดยลักษณะแห่งการกระทำผู้กระทำย่อมเล็งเห็นว่าผลนั้นจะเกิดขึ้นได้ แม้ว่าผลนั้นจะไม่เกิดขึ้นจริง ๆ ก็ตาม⁶

จากการศึกษาถึงเรื่องเจตนา พบว่าเจตนาเป็นองค์ประกอบของความผิดที่แทรกอยู่ในทุกมาตรา ถ้ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น แต่ก็มีบางกรณีที่การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยประมาท การกระทำโดยประมาทเป็นองค์ประกอบภายในสำหรับความผิดที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนา ถือเป็นข้อยกเว้นจากหลักทั่วไปจึงต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าความผิดฐานใดบ้างเป็นกฎหมายที่กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท นอกจากจะมีเจตนา ประมาท เป็นองค์ประกอบภายในแล้ว ยัง

⁵ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. (2544). หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วิญญูชน. น. 42.

⁶ แหล่งเดิม. น. 43.

มีเรื่องมูลเหตุชักจูงใจเข้ามาเป็นองค์ประกอบภายในด้วยอีกเรื่องหนึ่ง มูลเหตุชักจูงใจ หมายถึง เหตุผล หรือเหตุที่ชักจูงใจให้ผู้กระทำตัดสินใจกระทำความผิด เช่น การกระทำเพื่อการแก้แค้น การกระทำเพราะ ความโกรธ หรือ การกระทำเพราะความโลภ เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วมูลเหตุชักจูงใจในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ไม่มีผลโดยตรงทางกฎหมายอยู่แล้ว แต่อาจจะมีผลต่อการใช้ดุลยพินิจในการ กำหนดโทษ

จากการศึกษาองค์ประกอบความผิด จะเห็นได้ว่า การวินิจฉัยความผิดอาญานั้น เบื้องต้นจะ พิจารณาจากองค์ประกอบความผิดก่อนว่าผู้กระทำการกระทำความผิดองค์ประกอบภายนอกและ องค์ประกอบภายในซึ่งก่อให้เกิดผลโดยปราศจากเหตุบกพร่องทางจิตใจใด ๆ แต่การพิจารณาเฉพาะ องค์ประกอบความผิด ยังไม่สามารถวินิจฉัยความผิดได้ จะต้องพิจารณาในส่วนของอำนาจการกระทำด้วย ว่า ผู้กระทำการมีอำนาจในการกระทำนั้นหรือไม่

2. อำนาจกระทำ ถ้ามีกฎหมายหรือเหตุยกเว้นโทษความผิดทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด แสดงว่า ผู้กระทำการมีอำนาจกระทำได้ ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจไว้อาจไม่ใช่กฎหมายอาญาก็ได้ เช่น การจังกุม หรือการคุมขัง เป็นต้น อำนาจกระทำการจึงถือเป็นกฎหมายยกเว้นความรับผิดของผู้กระทำซึ่งอำนาจ กระทำอาจเป็นได้ทั้ง 2 ประการ คือ กฎหมายลายลักษณ์อักษร แบ่งออกเป็นประมวลกฎหมายอาญา และ กฎหมายอื่น ๆ และ กฎหมายจารีตประเพณี อันได้แก่ การนำเอาหลักปฏิบัติที่ใช้ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน มาบังคับใช้กันตามประเพณี ถือเป็นประเพณีที่จะนำมารับรองตามกฎหมาย ดังนั้น กฎหมายที่ออกโดย จารีตประเพณีจึงได้รับการปฏิบัติจากประชาชนเป็นอย่างดี⁷

3. เหตุยกเว้นโทษ หลักกฎหมายอาญาโดยทั่วไปเมื่อการกระทำครบองค์ประกอบความผิด และไม่มี อำนาจกระทำได้ ผู้กระทำจะต้องรับโทษในทางอาญา แต่อย่างไรก็ตามมีหลายกรณีที่การลงโทษบุคคลไม่ ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ เลยต่อสังคม ทั้งในแง่ส่วนรวม และตัวผู้กระทำความผิดเอง เพราะการกระทำ ความผิดนั้น เนื่องมาจากเหตุที่มีใช้เกิดจากความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดซึ่งกฎหมายยกเว้นโทษให้ เหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษให้ นั้น แบ่งออกเป็นเหตุใหญ่ ๆ ด้วยกัน ดังนี้

(1). เหตุที่ผู้กระทำไม่มีทางเลือก เพราะผู้กระทำความผิดไม่มีอิสระในการตัดสินใจ เนื่องจาก ความจำเป็น เช่น กระทำไปเพราะโดนข่มขู่ หรือ เผชิญหน้ากับภัยอันตราย เมื่อไม่มีทางเลือกแล้ว บุคคลนั้น ย่อมเลือกที่จะกระทำความผิดที่อาจจะต้องรับโทษหนักในภายหน้ามากกว่าการยอมเผชิญหน้ากับผลร้ายที่ จะได้รับในขณะนั้น หรือ ทำตามคำสั่งของเจ้านักงาน ในประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา 70 เป็นการกระทำตามกฎหมาย ผู้กระทำจึงไม่มีความผิด แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ้านักงานสั่งให้กระทำการอันมิ ชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำก็ควรต้องรับผิด เว้นแต่ผู้กระทำจะได้กระทำลงไปโดยไม่รู้ว่ามีคำสั่งนั้นมิชอบ ด้วยกฎหมายและผู้กระทำมีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม เป็นต้น

(2). เหตุเกี่ยวกับความรู้ผิดชอบในการกระทำความผิด ถ้าผู้กระทำความผิดกระทำไปโดยไม่รู้ผิด ชอบ กฎหมายยกเว้นโทษให้เพราะเห็นว่าผู้กระทำนั้นไม่ได้มีความชั่วร้ายในการกระทำความผิด การ

⁷ แหล่งเดิม. น. 106-107.

ลงโทษบุคคลดังกล่าวนั้นจึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เหตุเกี่ยวกับความรู้ผิดชอบในการกระทำความผิดในกฎหมายอาญา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน ดังต่อไปนี้

การกระทำของเด็ก กฎหมายให้ความสำคัญกับความอ่อนเยาว์ของเด็ก โดยถือว่าเด็กซึ่งอายุยังน้อยไม่สามารถแยกความรับผิดชอบชั่วดีได้อย่างชัดเจนและเด็กอาจแก้ไขตัวเองให้กลับมาเป็นคนดีของสังคมได้อีกด้วย

การกระทำของคนวิกลจริต กฎหมายอาญากำหนดเอาไว้ในมาตรา 65 ทำให้การกระทำของคนวิกลจริตไม่ต้องรับโทษ ต้องพิจารณาว่า คนที่มีจิตผิดปกติจากคนทั่วไป กฎหมายยกเว้นโทษให้เพราะขณะกระทำความผิดไม่รู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตัวเองได้ การไม่สามารถรู้ผิดชอบจะต้องถึงขนาดแยกความผิดและถูกไม่ได้ การไม่รู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้จะต้องเป็นเพราะผู้กระทำมีจิตบกพร่อง คือ เกิดจากการที่สมองไม่เจริญเติบโตตามวัย หรือ บกพร่องมาแต่กำเนิด หรือ อาจเป็นโรคจิต การกระทำขณะวิกลจริต แม้ไม่ต้องรับโทษแต่ก็เป็นภยันตรายที่ละเมิดกฎหมาย ดังนั้น ผู้รับภัยจึงตอบโต้ป้องกันตนเองได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

การกระทำของคนเมา กฎหมายไม่ได้ยกเว้นโทษให้ ผู้ที่กระทำความผิดในขณะที่ดื่มสุรา การกระทำความผิดในขณะที่เมินเมาที่กฎหมายยกเว้นโทษให้ นั้น จะต้องเป็นการกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะความเมินเมานั้นด้วยจึงจะได้รับการยกเว้นโทษ

(3). เหตุที่เกี่ยวกับการเป็นสามีสภิกษิกานัน กฎหมายจะยกเว้นโทษให้ก็ต่อเมื่อความเป็นสามีสภิกษิกานัน นั้น ได้มีการจดทะเบียนสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่กฎหมายระบุเอาไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 71 ได้แก่ ลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 และ มาตรา 335 ชิงทรัพย์ตามมาตรา 336 วรรคแรก ฉ้อโกงตามมาตรา 341 ถึง มาตรา 347 โกงเจ้าหนี้ตามมาตรา 349 ถึง มาตรา 351 ยักยอก ตามมาตรา 352 ถึง มาตรา 356 รับของโจร ตามมาตรา 357 ทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 ถึง มาตรา 360 และ บุกรุกตามมาตรา 362 ถึง มาตรา 364 อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีความร้ายแรงนอกจากที่ระบุไว้ นั้น แม้จะเป็นการกระทำระหว่างสามีสภิกษิกานันกระทำต่อกันก็ไม่ได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา นี้ เช่น ชิงทรัพย์เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจหรือถึงตาย ตามมาตรา 336 ลักทรัพย์ ตามมาตรา 338 บุกรุกโดยใช้อาวุธปืน ตามมาตรา 365 เป็นต้น การจะได้รับการยกเว้นโทษต้องเป็นเรื่องที่ภิกษิกานันหรือสามีสภิกษิกานันเป็นผู้เสียหาย ถ้าผู้อื่นเป็นผู้เสียหายย่อมไม่ได้รับการยกเว้นโทษ

3. แนวความคิดเรื่องกรรมเดียวของไทยและต่างประเทศ

การกระทำความผิดเดียว หรือเรียกอีกอย่างว่า “หลายบท” นั้น เป็นหลักทั่วไปหลักหนึ่งของกฎหมายอาญาที่ว่าด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิดในกรณีที่การกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งเรื่องนี้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 บัญญัติว่า “เมื่อการกระทำอันเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ลงแก่ผู้กระทำความผิด” หลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติ มาตรา 90 คือ การกระทำความผิดหลายบท ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำ

ความผิดรับโทษตามความผิดที่มีโทษหนักที่สุด กล่าวคือ ความผิดที่มีโทษหนักที่สุดได้ “ซิมซบ” ความผิดอื่น ๆ ที่มีโทษเบากว่าเอาไว้ แต่ในการพิจารณาว่าการกระทำความผิดใดเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” นั้น กฎหมายยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าจะต้องพิจารณาอย่างไร ซึ่งที่ผ่านมามีหลักการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ถูกพัฒนาการมาจากการตีความทางกฎหมายและอาศัยการวางหลักในคำพิพากษาฎีกา เท่านั้น

กรรมเดียว⁸ เป็นศัพท์เทคนิคกฎหมายคำหนึ่ง ซึ่งนักกฎหมายคิดค้นและพัฒนาขึ้นจากหลักกฎหมายอาญาทั้งหมดทั้งมวล โดยเฉพาะจากฐานความผิดต่าง ๆ ในกฎหมายอาญา คำนี้จึงมีความแตกต่างไปจากความหมายที่คนที่ไม่ใช่นักกฎหมายเข้าใจ อันเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ไม่ควรก่อให้เกิดความประหลาดใจใด ๆ

3.1 กรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำทางธรรมชาติ

การกระทำที่เป็นกรรมเดียวโดยไม่ต้องสงสัย คือ การกระทำทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำ การกระทำในทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำ เป็นกรรมเดียวเสมอ เช่น

นาย ก. ใช้หนังสือกฎหมายหนาห้านิ้ว ตีศีรษะนาย ต. หนึ่งทีให้สลบไป⁹

จากตัวอย่าง เป็นการกระทำทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำ ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นกรรมเดียวเสมอ แต่เนื่องจากการกระทำของนาย ก. ผิดกฎหมายเพียงฐานเดียว คือ ฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 กรณีจึงไม่ใช่เรื่องการกระทำความผิดหลายบท ไม่ต้องนำมาตรา 90 มาปรับใช้

นาย ก. ต้องการทำร้าย นาย ต. ที่ยืนอยู่ข้างหลังหน้าต่าง จึงใช้หินเหวี่ยงไปถุนาย ต. ศีรษะแตกและหน้าต่างแตกเสียหาย¹⁰

จากตัวอย่างนี้ เป็นการกระทำทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำเช่นเดียวกับตัวอย่างแรก และกฎหมายถือว่าเป็นกรรมเดียวเช่นกัน การกระทำของนาย ก. ผิดกฎหมายสองฐาน ได้แก่ ฐานทำร้ายร่างกายและฐานทำให้เสียหายทรัพย์ กรณีจึงเป็นการกระทำความผิดฐานที่เกิดจากกรรมเดียว อันเป็นเรื่องหลายบท ตามมาตรา 90 ให้ลงโทษตามฐานความผิดที่มีโทษหนักที่สุด ในคำพิพากษาจะต้องปรากฏฐานความผิดทั้งสองฐาน ตามหน้าที่ทำให้ความผิดกระจ่าง แต่จำเลยจะถูกกำหนดโทษเพียงแค่นั้นโทษ และเป็นโทษตามฐานความผิดที่หนักที่สุด คือ ฐานทำร้ายร่างกายนั่นเอง

3.2 กรรมเดียวอันเกิดจากการตีความฐานความผิด

นอกจากการกระทำทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำแล้ว กรรมเดียวยังอาจเป็นการกระทำในทางธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำด้วย กฎหมายผูกเอาการกระทำทางธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำนี้เข้าเป็นกรรมเดียวโดยอาศัยฐานความผิดต่าง ๆ ในกฎหมายอาญา

⁸ กรรภิรมย์ โกมลารชุน. “ว่าด้วยการกระทำความผิดหลายบทหลายกระทง ตามความเห็นของศาลฎีกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัก เจตนา.” วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. น.99.

⁹ แหล่งเดิม. น. 100.

¹⁰ แหล่งเดิม. น. 101.

3.2.1 กรรมเดียวอันเกิดจากการรวมกันของความผิดอาญาหลาย ๆ ฐาน

ตัวอย่างเช่น นาย ก. ใช้มีดจี้ขุนนาย ต. มิให้ขยับเขยื้อน แล้วจึงล้วงเอากระเป๋าตังค์ ของ นาย ต. ออกมาจากกระเป๋าข้างเกง

การกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ตามมาตรา 339 ต้องประกอบไปด้วยการกระทำ 2 ส่วน ได้แก่ (1) การเอาไป และ (2) การใช้กำลังประทุษร้ายหรือการขู่เข็ญ ซึ่งการกระทำแต่ละส่วนก็ปรับบทเป็นความผิดอาญาได้ในตัวของมันเอง แต่กฎหมายมองว่าการชิงทรัพย์เป็นกรรมเดียว การกระทำของ นาย ก. จึงถือเป็นกรรมเดียว

3.2.2 กรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำซ้ำและกรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำเป็นทอด ๆ

ตัวอย่างเช่น นาย ก. ใช้หนังสือกฎหมายหนาห้านิ้ว ตีศีรษะนาย ต. สามที หรือจำเลยเข้าไปในห้องซึ่งมีทรัพย์ของคนหลายคนเป็นเจ้าของ แล้วลักเอาทรัพย์ของคนหลายคนนั้นไปในคราวเดียวกัน¹¹

การกระทำตามตัวอย่างนี้ ถือเป็นกรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำซ้ำ คือ กรณีที่มีการกระทำตามธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน โดยการกระทำเหล่านั้นเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดกัน และปรับบทเป็นความผิดฐานเดียวกัน

ตัวอย่างเช่น นาย ก. เข้าไปขโมยทรัพย์ในบ้านของนาย ต. กลางดึกคืนหนึ่ง โดยเอาทรัพย์ของ นาย ต. ดังต่อไปนี้ เงินสด 5,000.00 บาท นาฬิกา 1 เรือน และภาพวาด 1 ภาพ¹²

การกระทำตามตัวอย่างนี้ ถือเป็นกรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำเป็นทอด ๆ คือ กรณีที่มีการกระทำความผิดตามธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำอันมีลักษณะเป็นทอด ๆ ไป เป็นการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหลาย ๆ ครั้ง ติดต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลที่ผู้กระทำได้ตั้งใจไว้แต่แรก

ระบบกฎหมาย Common Law ของประเทศอังกฤษนั้น ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องกรรมเดียวไว้ โดยกฎหมายอังกฤษจะถือว่าการกระทำความผิดที่ได้กระทำลงไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดเดียว หรือหลายการกระทำ ผู้กระทำก็จะต้องรับผิดทุกบททุกเรื่องไป ดังนั้นผลกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดกรรมเดียว จะขึ้นอยู่กับว่าการกระทำนั้นเกิดจากการกระทำความผิดกรรมเดียว “The same transaction” ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าถ้าความผิดเกิดจากการกระทำเดียว “The same transaction” แล้วคำพิพากษาที่ให้ลงโทษจำคุกในแต่ละความผิดต้องนับโทษพร้อมกันไป ซึ่งก็แล้วแต่ดุลยพินิจของศาล

ประเทศอังกฤษนั้น มีหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดกรรมเดียว อยู่ในหลักของเรื่องการตัดสินลงโทษ (Sentence) ในวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะการลงโทษจำคุก ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ถ้าหากความผิดที่เกิดขึ้นเหล่านั้นเกิดจากการกระทำเดียว “The same transaction” แล้ว คำพิพากษาที่ให้ลงโทษจำคุกในแต่ละความผิด ต้องนับโทษพร้อมกันไป ถ้าหากความผิดที่เกิดขึ้นเหล่านั้นมิใช่การกระทำเดียวหรือกรรมเดียว ศาลก็จะให้โทษต่อกันไป

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กล่าวถึงการกระทำความผิดกรรมเดียวไว้ สามารถแบ่งออกได้เป็นดังนี้

¹¹ คณิต ฒ นคร. (2560). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. น. 432.

¹² วรรณกรรม โคมลารชุน. เล่มเดิม. น.101.

1. ทหาการกระทำอันเดียวกัน (same act) ฝ่าฝืนมากกว่าหนึ่งบทบัญญัติ (one penal norm) หรือ บทบัญญัติเดียวกันหลายครั้ง (same penal norm repeatedly) ให้ลงโทษเพียงบทบัญญัติเดียว
2. หากมีการฝ่าฝืนมากกว่าหนึ่งบทบัญญัติ (one penal norm) ให้ลงโทษที่มีโทษหนักที่สุด แม้ว่ามิบบทบัญญัติอื่นอนุญาตให้ผ่อนผันการลงโทษ ก็ไม่อาจทำได้
3. ศาลอาจจะลงโทษปรับภายใต้บทบัญญัติมาตรา 41 ต่างหากจากการลงโทษจำคุก
4. หากบทบัญญัติหนึ่งที่ใช้บังคับอนุญาตให้ปรับทรัพย์สิน (property fine) ให้ศาลกำหนดโทษปรับทรัพย์สินต่างหากจากการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือลงโทษจำคุกที่กำหนดระยะเวลา มากกว่า 2 ปี นอกจากนี้ การลงโทษอื่น ๆ หรือผลอื่น ๆ และมาตรการอื่น ๆ (มาตรา 11 อนุ (1) ข้อ 8) ให้ใช้บังคับหรือ อาจจะกำหนดโทษ หากมีบทบัญญัติใด บทบัญญัติหนึ่งอนุญาตให้ทำได้

การกระทำความผิดเดียวในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น หรือเรียกอีกอย่างว่า “หลายบท” นั้น เป็นหลักทั่วไปหลักหนึ่งของกฎหมายอาญาที่ว่าด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิดในกรณีที่มีการกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งเรื่องนี้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 บัญญัติว่า “เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ลงแก่ผู้กระทำความผิด” หลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติ มาตรา 90 คือ การกระทำความผิดหลายบท ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดรับโทษตามความผิดที่มีโทษหนักที่สุด กล่าวคือ ความผิดที่มีโทษหนักที่สุดได้ “ซึ่มซับ” ความผิดอื่น ๆ ที่มีโทษเบากว่าเอาไว้ แต่ในการพิจารณาว่าการกระทำความผิดใดเป็นการกระทำ “กรรมเดียว” นั้น กฎหมายยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าจะต้องพิจารณาอย่างไร ซึ่งที่ผ่านมามีหลักการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ถูกพัฒนาการมาจากการตีความทางกฎหมาย และอาศัยการวางหลักในคำพิพากษากฎีกา เท่านั้น

4 แนวทางที่เหมาะสมในการที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย

จากปัญหาในการพิจารณาการกระทำความผิดกรรมเดียว ในความผิดฐานลักทรัพย์ ที่กระทำ เป็นทอด ๆ ไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตามมาประกอบพิจารณาหรือปัญหาที่เกิด จากการบังคับใช้ของกฎหมาย ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย การกระทำความผิดกรรมเดียว ในความผิดฐานลักทรัพย์ ที่กระทำเป็นทอด ๆ ที่เหมาะสม คือ การนำหลักกรรมเดียวมาเป็นเกณฑ์ในการปรับใช้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ 1. กรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำทางธรรมชาติ คือ การกระทำทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำ และการกระทำในทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำ จะถือเป็นกรรมเดียวเสมอ 2. กรรมเดียวอันเกิดจากการตีความฐานความผิด นอกจากการกระทำทางธรรมชาติหนึ่งการกระทำ จะถือเป็นกรรมเดียวแล้ว กรรมเดียวอาจเป็นการกระทำในทางธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำด้วย โดยกฎหมายถือเอาการกระทำทางธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำนี้เข้าเป็นกรรมเดียวโดยอาศัยฐานความผิดต่าง ๆ ในกฎหมายอาญา แบ่งออกเป็น กรรมเดียวอันเกิดจากการรวมกันของความผิดอาญาหลาย ๆ ฐานและกรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำซ้ำและกรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำเป็นทอด ๆ

กรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำซ้ำ คือ กรรมที่มีการกระทำตามธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำที่เหมือนหรือใกล้เคียงกันอย่างยิ่ง โดยการกระทำเหล่านั้นเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดกันและปรับบทเป็นความผิดอาญาฐานเดียวกัน

กรรมเดียวอันเกิดจากการกระทำเป็นทอด ๆ คือ กรรมที่มีการกระทำตามธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำอันมีลักษณะเป็นทอด ๆ ไป เป็นการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหลาย ๆ ครั้ง ติดต่อกัน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้บรรลุผลที่ผู้กระทำได้ตั้งใจไว้แต่แรก

5. การแก้ไขปัญหโดยใช้หลักกรรมเดียว

บทบัญญัติที่ว่าด้วยการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำความผิดอาญาหลายฐานหรือฐานเดียวซ้ำหลายครั้ง โดยที่ความผิดหลายฐานเหล่านั้นจะถูกดำเนินคดีในคดีเดียวกัน ถ้อยคำว่า “หลายบท” หรือ “หลายกระทง” ก็ให้ความหมายชัดเจนอยู่ในตัวเองว่า เป็นกรรมที่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นหลายฐาน เพราะฉะนั้นจะไม่มีให้นำหลักกฎหมายเรื่องหลายบทหลายกระทงมาใช้หากผู้กระทำได้กระทำความผิดเพียงฐานเดียว คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ใช้คำว่า “หลายบท” ทั้ง ๆ ที่ศาลฎีกาพิจารณาว่าผู้กระทำได้กระทำความผิดเพียงฐานเดียว จึงไม่ถูกต้อง ดังนั้น การวินิจฉัยลำดับแรก คือการวินิจฉัยว่าผู้กระทำได้กระทำความผิดฐานเดียวหรือหลายฐาน ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่การวินิจฉัยในชั้นตอน “หลายบทหลายกระทง” นี้ แต่เป็นเรื่องที่ต้องวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นตั้งแต่ในชั้นตอนที่วินิจฉัยเรื่องการครบองค์ประกอบความผิด

ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษการกระทำความผิดกฎหมายหลายครั้งหรือการกระทำความผิดกฎหมายครั้งเดียวหลายอย่างนั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษที่นอกเหนือไปจากเรื่องดุลยพินิจในการกำหนดโทษอีกชั้นหนึ่ง คือ นอกจากจะเป็นเรื่องดุลยพินิจในการกำหนดโทษแล้วยังเป็นเรื่องนโยบายในการบัญญัติกฎหมายอาญ่อีกด้วย กล่าวคือ เป็นปัญหาว่าในการบัญญัติกฎหมายอาญานั้น รัฐจะสมควรวางหลักเกณฑ์ในการลงโทษอย่างไร ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายครั้งหรือที่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายครั้งเดียวหลายอย่างจึงจะเป็นการเหมาะสม

จากปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับการกระทำกรรมเดียว ความผิดฐานลัทธิทรัพย์ ในกรณีที่กระทำเป็นทอด ๆ เมื่อได้ทำการสำรวจในคำพิพากษาฎีกาบางส่วน พบว่าศาลได้ใช้หลักเจตนา หรืออย่างน้อยศาลได้กล่าวถึง ความมุ่งหมาย หรือ ความประสงค์ของผู้กระทำนั้น ทำให้ผลของคำพิพากษากฎีกานั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลที่จะมองถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่าเป็นอย่างไร แต่การใช้หลักเจตนาเดียวของศาลฎีกาเป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่ถูกต้อง ดังจะกล่าว ต่อไปนี้

1. เจตนา ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 นั้น เป็นองค์ประกอบภายในประเภทหนึ่งของความผิดอาญา แต่การพิสูจน์เรื่องกรรมเดียวเป็นการพิสูจน์ในชั้นตอนของการกำหนดโทษ ซึ่งหมายความว่า การพิสูจน์การครบองค์ประกอบความผิดนั้นได้มีการพิสูจน์ไปแล้วหรือผ่านพ้นไปแล้ว ดังนั้น ในชั้นการพิสูจน์กรรมเดียว จึงไม่มีเรื่องเจตนาเข้ามาเกี่ยวข้องอีกต่อไป

2. บางครั้งศาลใช้คำว่า ความประสงค์ ความตั้งใจ หรือความมุ่งหมาย ความเห็นของศาลฎีกานั้นก็ยังใช้ไม่ได้ด้วยตนเอง เนื่องจาก เจตนาเป็นเรื่องภายในที่ไม่มีความชัดเจนและแน่นอนใด ๆ ทั้งสิ้น หากอาศัยเจตนาในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเป็นหลักเกณฑ์ ก็จะกลายเป็นว่าการตัดสินคดีก็จะขึ้นอยู่กับผู้กระทำความผิดแทน

3. เมื่อศาลฎีกาใช้หลักเจตนาเดียวเป็นหลักเกณฑ์ในการผูกการกระทำความผิดหลาย ๆ ฐานที่เกิดจากการกระทำความผิดกรรมเดียวแล้วในกรณีความผิดที่กระทำโดยประมาท ศาลฎีกาจะใช้หลักเกณฑ์ใด เพราะความผิดที่กระทำโดยประมาทนั้น ผู้กระทำไม่มีเจตนา ดังนั้น เจตนาจะเท่ากับศูนย์

4. หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดนั้น คือ หลักกรรมเดียว ไม่ใช่เจตนาเดียว ความประสงค์เดียว ความตั้งใจเดียว หรือ ความมุ่งหมายเดียว อย่างไรก็ตามศาลฎีกาเข้าใจ การที่ศาลฎีกาใช้เจตนาเดียว ความประสงค์เดียว ความตั้งใจเดียว หรือ ความมุ่งหมายเดียว ถือเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย

5. การใช้เจตนาเดียว ถือเป็นการวินิจฉัยที่ไม่มีน้ำหนักเพียงพอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการใช้หลักเจตนาเดียวมาประกอบการพิจารณาตัดสินการกระทำความผิด ความผิดฐานลักทรัพย์ ในกรณีที่กระทำเป็นทอด ๆ ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ชัดเจนและเป็นธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพิจารณาตัดสินการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ในกรณีที่กระทำเป็นทอด ๆ ผู้เขียนจึงเห็นควรนำหลักกรรมเดียวมาเป็นหลักเกณฑ์ในการปรับใช้ เมื่อการกระทำมีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นการกระทำทางธรรมชาติหลาย ๆ การกระทำ
2. การกระทำทั้งหมดปรับเป็นความผิดอาญาฐานเดียวกัน และ
3. เพื่อให้ผู้กระทำความผิดบรรลุเป้าหมายที่ผู้กระทำวางแผนไว้ตั้งแต่แรก

จะถือว่าการกระทำความผิดกรรมเดียว ในความผิดฐานลักทรัพย์ ในกรณีที่กระทำเป็นทอด ๆ นั้น เป็นกรรมเดียวบทเดียว ในคำพิพากษาศาลฎีกาไม่ต้องนำมาตรา 90 มาใส่ไว้ เนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าวไม่ใช่การกระทำความผิดกรรมเดียวหลายบทตามมาตรา 90

บรรณานุกรม

กรรภิรมย์ โกมลารชุน. “ว่าด้วยการกระทำความผิดหลายบทหลายกระทง ตามความเห็นของศาลฎีกาโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัก เจตนา.” วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์.

คณิต ฌ นคร. (2560). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2521). “ปัญหาในการใช้กฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย.” วารสารนิติศาสตร์, 4.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2544). หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.